Modalități de stimulare a lecturii în învățământul primar

Prof. înv. primar PETRE CRISTINA

Liceul Tehnologic oraș Pătârlagele

”Cartea rămâne cea mai fină daltă ce îți sculptează mintea”.

Lectura în viața școlarilor

Lectura elevilor este un act intelectual esențial, care trebuie îndrumat și supravegheat de învățător.

Importanța lecturii este dată de aspectele educative pe care le implică și anume:

- aspectul cognitiv (elevii își îmbogățesc cunoștințele despre lume și realitate sub toate aspectele ei: sociale, etice, estetice etc);
- aspectul educativ (contribuie la educarea elevilor, le oferă exemple de conduită morală superioară, le prezintă cazuri de comportamente care îi îndeamnă la reflecții, pentru a distinge binele de rău și a urma binele).
- aspectul formativ (contribuie la formarea și dezvoltarea tehnicilor de muncă intelectuală, dezvoltarea gândirii, a imaginației, a capacității de exprimare corectă și expresivă).

Obiectivele specifice ale lecturii

Lectura elevilor din ciclul primar implică următoarele obiective specifice:

- să consolideze deprinderea de citire corectă, fluentă, conștientă și expresivă;
- să formeze și să dezvolte gustul pentru citit;
- să dezvolte sentimente, convingeri, comportamente;
- să cultive respectul față de carte;
- să cultive creșterea interesului de a cunoaște viața, oamenii și faptele lor;
- să îmbogățească vocabularul, capacitatea de exprimare orală și scrisă;
- să formeze și să nuanțeze gustul estetic al elevilor;
- să îmbogățească universul de cunoaștere al elevilor și să stimuleze capacitatea creativă

Lectura are un rol foarte important în viața copiilor cu impact profund pentru anii următori.

Criterii generale în selectarea și indicarea titlurilor pentru lectură

Pentru ca lectura să fie eficientă, ea trebuie inclusă încă din clasa a II-a, iar alegerea operelor literare recomandate trebuie să respecte unele criterii precum:

- sfera de interese și de preocupări ale elevilor (abordarea genurilor și speciilor literare adecvate, punând accent pe textul narativ din paleta îndrăgită de copii, texte cu mai puține arhaisme și regionalisme);
- gradul dezvoltării psihice a elevilor (gândire, limbaj, imaginație, emoții);
- posibilitățile de înțelegere a mesajului transmis în opera literară (mărimea textului adecvată cititorului, număr corespunzător de personaje, acțiune simplă pentru a putea fi reținută, pondere mai mică a descrierilor);
- calitățile educative și estetice ale cărții indicate;
- calitățile stilului (simplitate, naturalețe) să permită elevului o înțelegere ușoară a mesajului lecturii.
- posibilitatea de a intra în posesia cărții(valorificarea bibliotecii școlii sau personale, amenajarea unei biblioteci a clasei).

Metode și procedee specifice

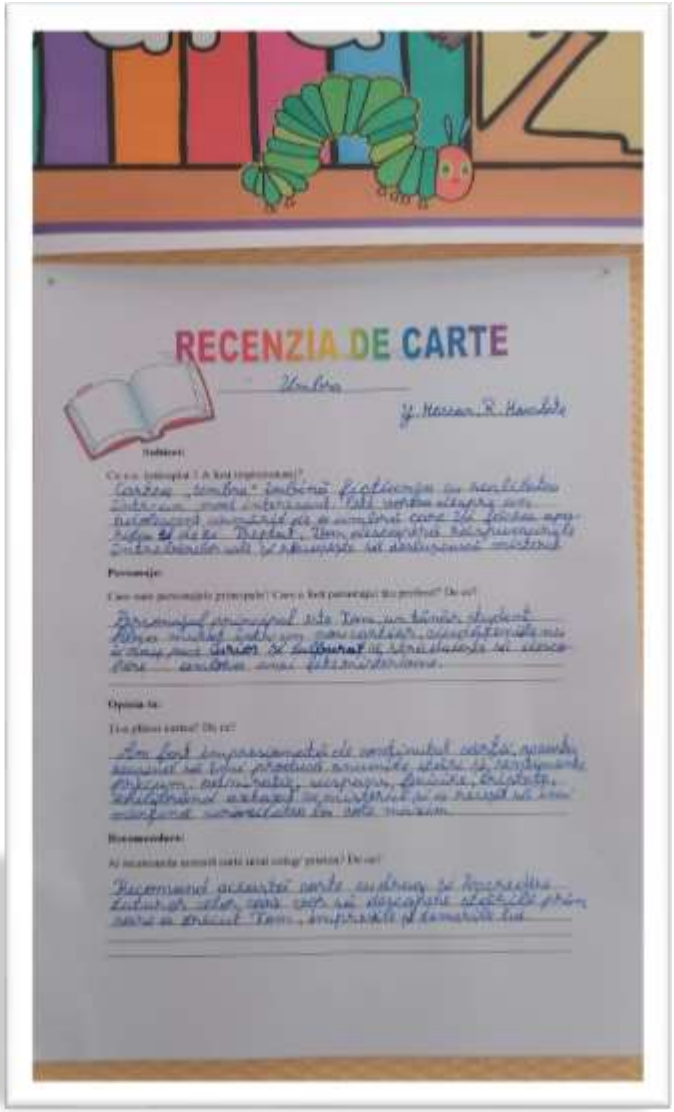
- Gustul pentru citit nu vine de la sine, ci se formează printr-o muncă de durată care înglobează răbdare, perseverență, voință și, în special, continuitate, iar succesul în lectură este asigurat, în mod deosebit, de capacitatea elevilor de a înțelege, prin efort propriu, mesajul celor citite.
- Primul pas constă în motivarea elevilor pentru lectură, prin metode moderne, active, prin proiectarea unor activități interesante, care să-i transforme pe elevi din cititori neimplicați, dezinteresați, în cititori curioși care să înceapă să intuiască magia lecturii.

- Una dintre cele mai cunoscute modalități de stimulare a lecturii folosită îndeosebi la clasele mici este **povestirea**. Învățătorul selectează basme sau povești în care peronajele sunt clar și viu înfățișate, iar succesiunea întâmplărilor este ușor de urmărit. Subiectul lecturii poate fi relatat de către învățător pe baza povestirii model, expresiv, nuanțat, dar și de către elevi.

- O variantă a acestei forme o constituie recomandarea făcută de cadrul didactic întregii clase, ca fiecare elev să citească o lectură înainte de ora de curs sau la o dată fixată în scopul de a putea fi povestită la clasă de mai mulţi elevi, în fragmente cu înţeles complet.
- Întrucât conţinutul povestirii nu este cunoscut de toţi elevii, întraga clasă îl ascultă cu plăcere şi interes pe povestitor. Dacă există şi alţi elevi care cunosc subiectul lecturii respective, aceştia se angajează într-un dialog, în schimb de informaţie şi opinie, completează, sau, eventual, corectează unele inadvertenţe făcute de către povestitor.
- O altă variantă presupune citirea unor lecturi pentru aceeaşi temă din care elevii povestesc fragmente semnificative.

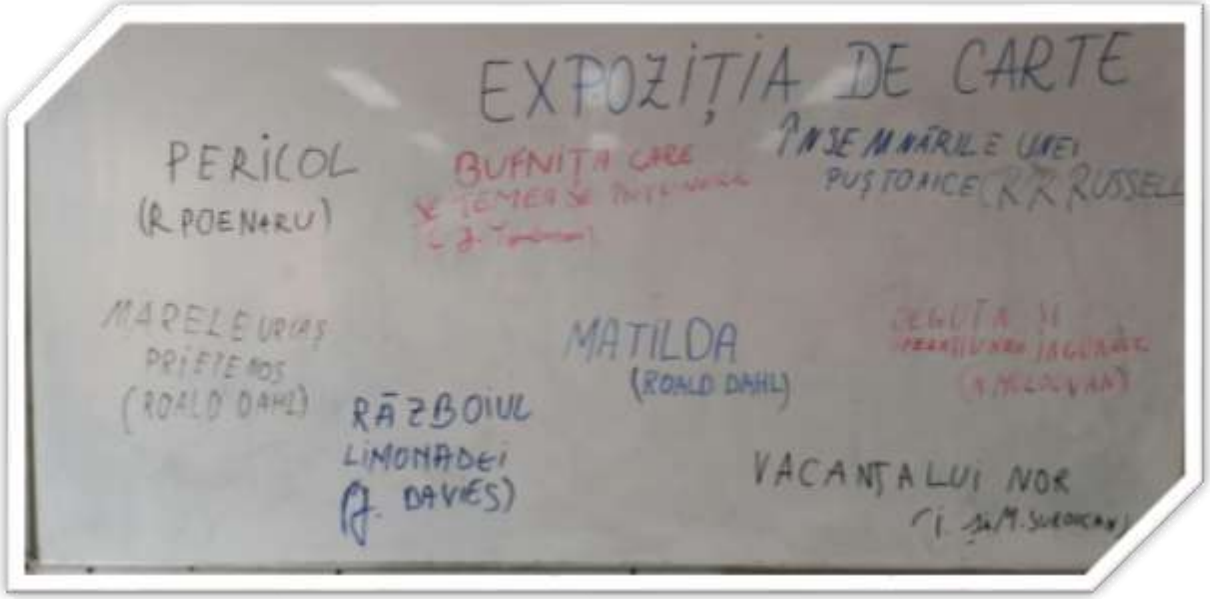
- **Recenzia unor cărţi** constituie un alt mijloc de îndrumare a lecturii. Chiar dacă este o activitate mai dificilă pentru şcolarii mici, învăţătorul va dirija cu mare atenţie realizarea acesteia prin întrebări adecvate. Elevii pot fi solicitaţi să-şi formuleze, mai întâi oral, apoi în scris, propriile păreri despre creaţiile citite. Acest mod de lucru este potrivit elevilor din clasele a III-a şi a IV-a. Pe această cale, micii cititori fac recomandări pentru lectura unor cărţi.
- Planul ”recenziei” poate fi diferit; important este ca prin această activitate să se cultive interesul pentru citit şi capacitatea de a comenta, într-o manieră originală, accesibilă o carte.

Colțul de Lectură

- **Expoziția și prezentarea de cărți**, reprezintă, de asemenea, o modalitate de a prezenta elevilor anumite cărți ale unui autor, cărți care conțin o anumită tematică (de exemplu: despre prietenie, despre animale, despre copilărie etc), cărți nou apărute sau cărți în ediții succesive. În cadrul expoziției se prezintă cartea, se poartă o discuție generalizatoare despre scriitor și opera respectivă, iar copiii îşi notează titlul pentru a o putea procura de la bibliotecă sau din alte surse.

EXPOZIȚIA DE CARTE
PERICOL
MATILDA
RĂZBOIUL LIMONADEI
VACANȚA LUI NOR

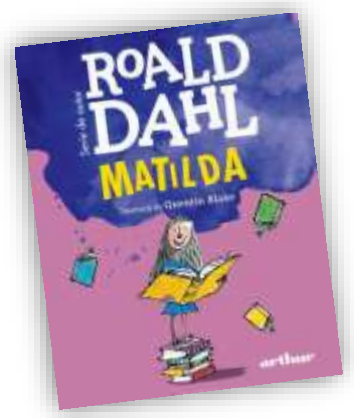

EXPOZIȚIA DE CARTE
PERICOL
(R POENARU)
BUFNIȚA CARE
ÎNSEMNĂRILE UNEI PUȘTOAICE
MARELE URIAȘ PRIETENOS
(ROALD DAHL)
MATILDA
(ROALD DAHL)
RĂZBOIUL LIMONADEI
VACANȚA LUI NOR

- **Jocul literar** este o activitate didactică ce stimulează dorința de a citi mai mult, antrenează și dezvoltă spiritul de competiție, formează capacitatea de exprimare orală, spontană și expresivă. Pentru a fi eficient, jocul trebuie să stimuleze calitățile intelectuale ale elevilor, să fie organizat în forme originale, antrenante, să ofere tuturor elevilor satisfacția de a participa.

Adevăr sau provocare

Se alege o carte citită de mai mulţi elevi. Pe masă sunt aşezate, cu faţa în jos, cartonaşe ce conţin cuvintele ”adevăr” sau ”provocare”. Fiecare elev alege un cartonaş şi rezolvă sarcina argumentând răspunsul.

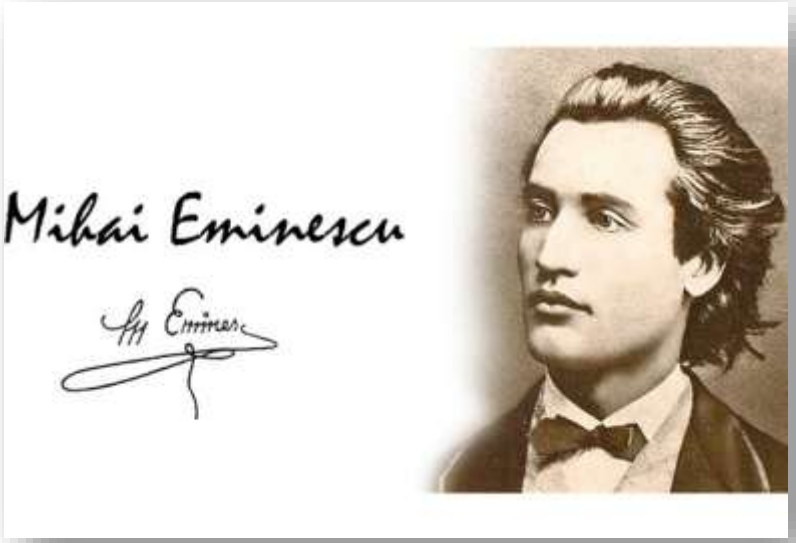

MATILDA

- Este adevărat că autorul operei Matilda este Roald Dahl?
- Este adevărat că Matilda era o fetiță căreia nu îi plăcea să citească?
- Este adevărat că Matilda a rămas cu familia ei?
- Este adevărat că Matilda și Agatha Trunchbull sunt personajele principale?
- Este adevărat că Matilda a mers la școală la 7 ani?
- Te provoc să citești trei alineate din capitolul care ți-a plăcut mai mult.
- Te provoc să precizezi altă operă scrisă de Roald Dahl.
- Te provoc să citești pagina 179.
- Te provoc să citești o pagină din capitolul ”Primul miracol”
- Te provoc să o imiți pe dra Trunchbull.

- **Şezătoarea literară** invită, de asemenea, elevii la lectură. Este o activitate instructivă, educativă, atractivă și artistică. O șezătoare trebuie să aibă un conținut tematic unitar: proverbe, ghicitori, zicători; lecturi despre animale; lecturi despre opera unui singur autor etc. Vor fi antrenați toți elevii în povestiri, recitări, dramatizări, cântece ș.a. În cadrul unei șezători literare se pot organiza întâlniri cu un scriitor, un editor, un bun povestitor, iar elevii pot adresa întrebări invitatului.

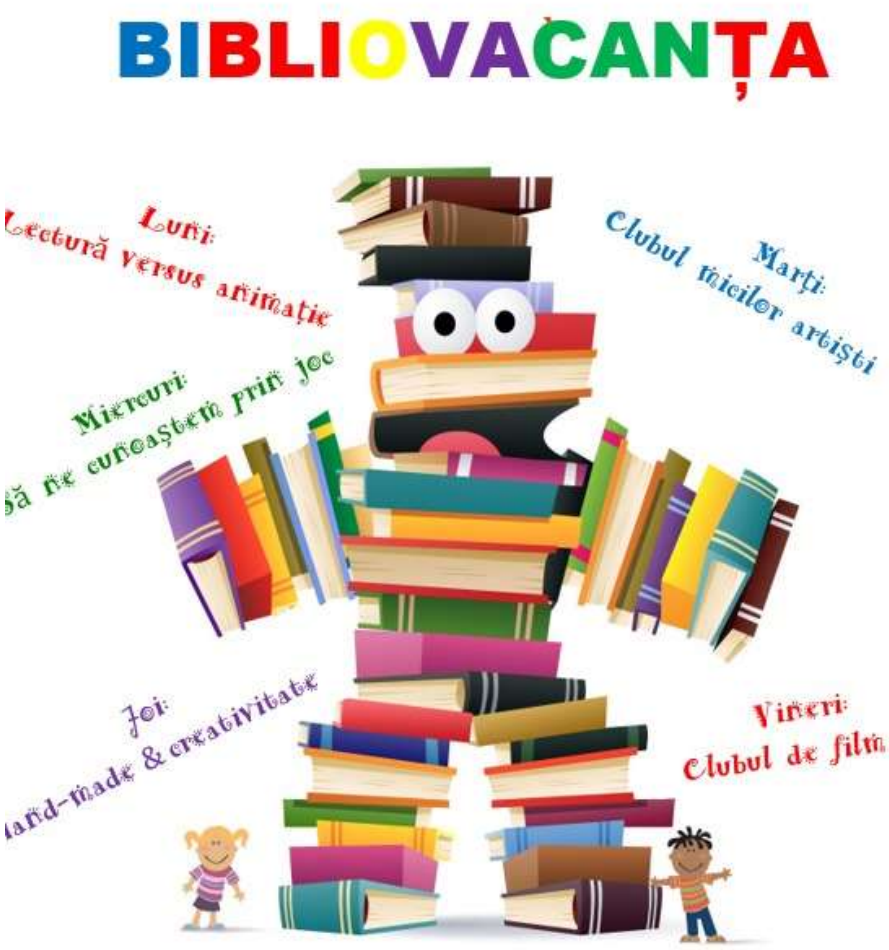
Medalionul literar este o formă de activitate instructivă, educativă și atractivă ce presupune prezentarea unui autor și a operei sale. Se vor alege acei autori, care prin tematica, mesajul și specificul stilistic al operei lor se adresează capacității de receptare a elevilor și au valențe formative și educative.

Lectura pe parcursul vacanţei

- Vacanţa este timpul cel mai prielnic lecturii efectuate de către elev. Lecturile conform programei şcolare sunt recomandate de învăţător la sfârşitul anului şcolar. Controlul trebuie să fie mai mult stimulator şi imediat după deschiderea cursurilor. Când se recomandă lectura pentru vacanţă este bine să se aleagă nu numai ceea ce este util şi necesar, ci şi ceea ce poate să-i antreneze pe elevi la lectură, ceea ce este accesibil.

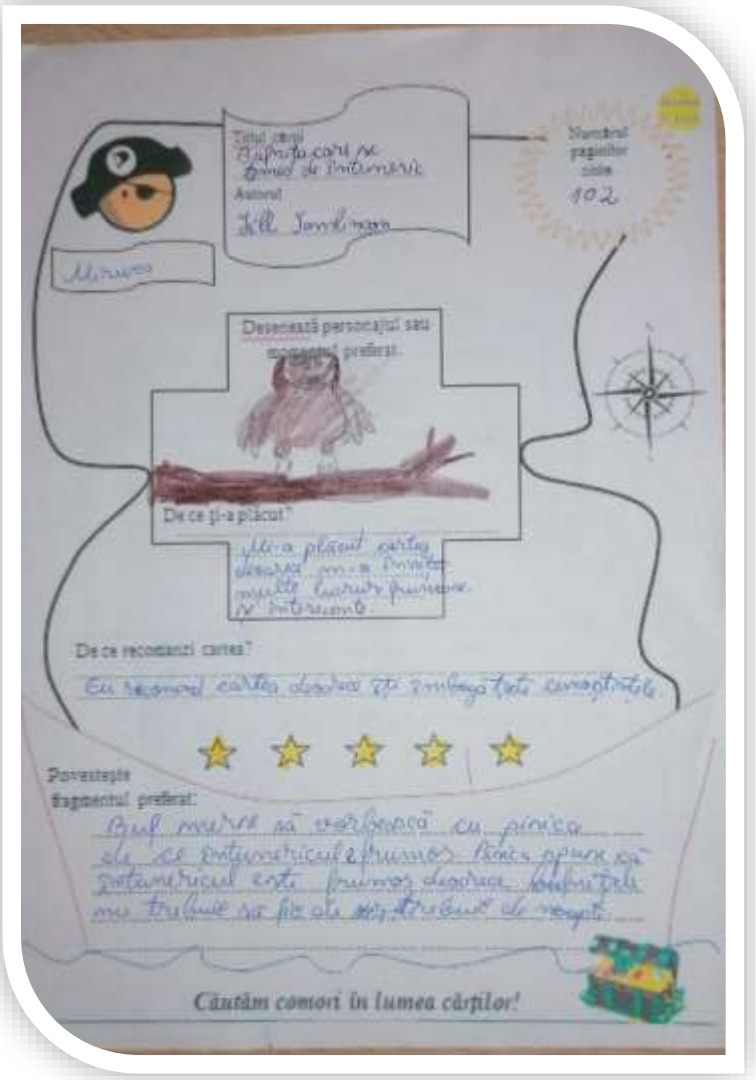

Modalități de evaluare a lecturii

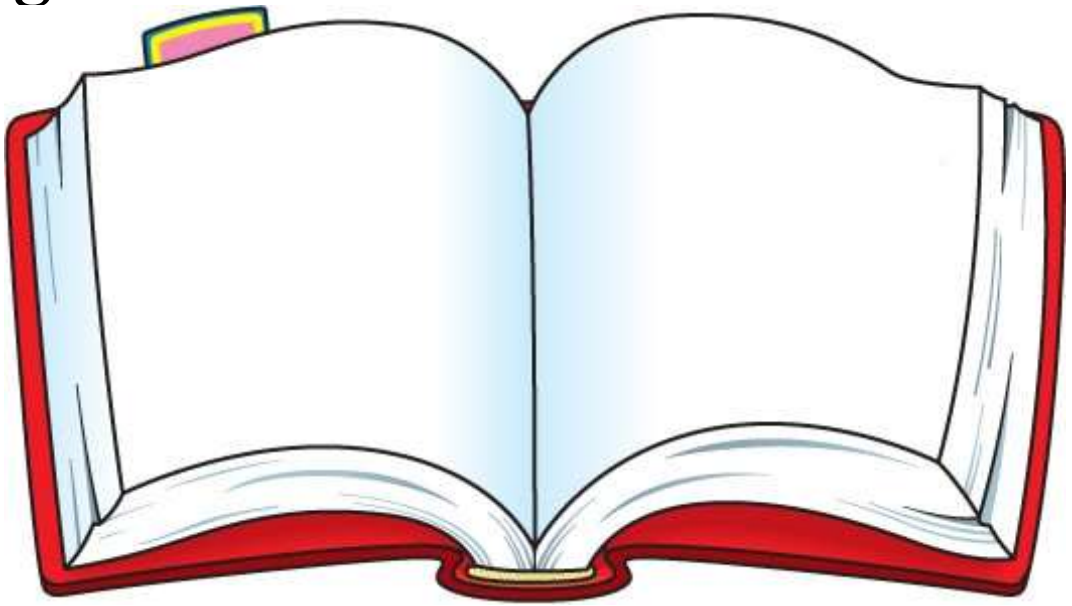
- Lectura nu necesită doar îndrumare, ci şi evaluare. Pentru învăţător este important de ştiut nu numai ce şi cât citesc elevii, ci să înţeleagă și ceea ce citesc, să fie în măsură să deosebească ceea ce este bun, util, constructiv şi educativ, de ceea ce poate fi dăunător şi, în sfârşit, să-şi poată formula clar o opinie despre cartea citită.

- Noile metode apărute sunt utilizate cu succes alături de cele tradiţionale şi oferă dascălului o imagine completă, de ansamblu, asupra celui evaluat.

- **Harta poveștii** este metoda care contribuie din plin la dezvoltarea capacității elevilor de a decodifica un text. Cu ajutorul acesteia elevii învață să descopere și să prezinte elementele constructive ale unei cărți. Se poate lucra individual sau pe grupe.

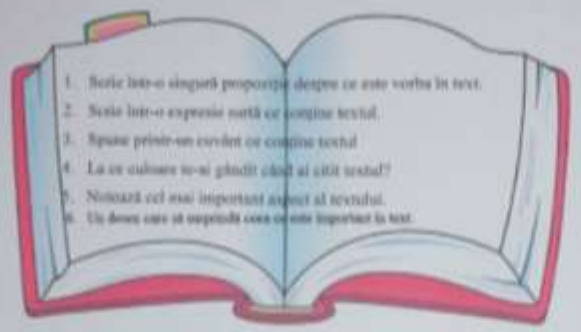
- **Scheletul de recenzie** este metoda prin care se realizează feedbackul operei literare. Acesta îmbină comunicarea orală, cititul, scrisul și gândirea critică, permițând emiterea judecăților de valoare, prin răspunsuri care demonstrează înțelegerea textului.

Cei cinci faimoși

Enid Blyton

- Schelet de rezumat -

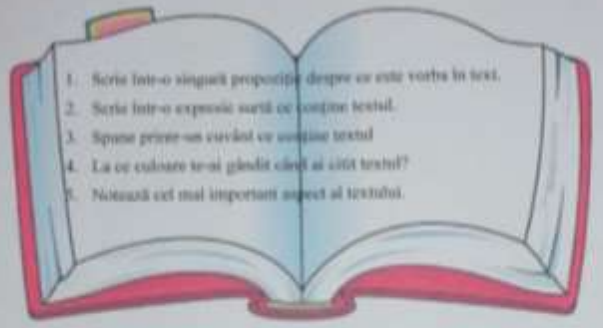
1. Copiii petrec zile de neuitat pe insulă.
2. Prietenul la nevoie se cunoaște.
3. aventura
4. albastru - marea
5. Prețuiește ceea ce ai.

George și miraculosul său medicament

Roald Dahl

- Schelet de rezumat -

1. George prepară un medicament pentru bunicuța.
2. Copiii fac lucruri trăsnite.
3. medicament
4. maro - culoarea medicamentului
5. Copiii nu trebuie lăsați nesupravegheați.

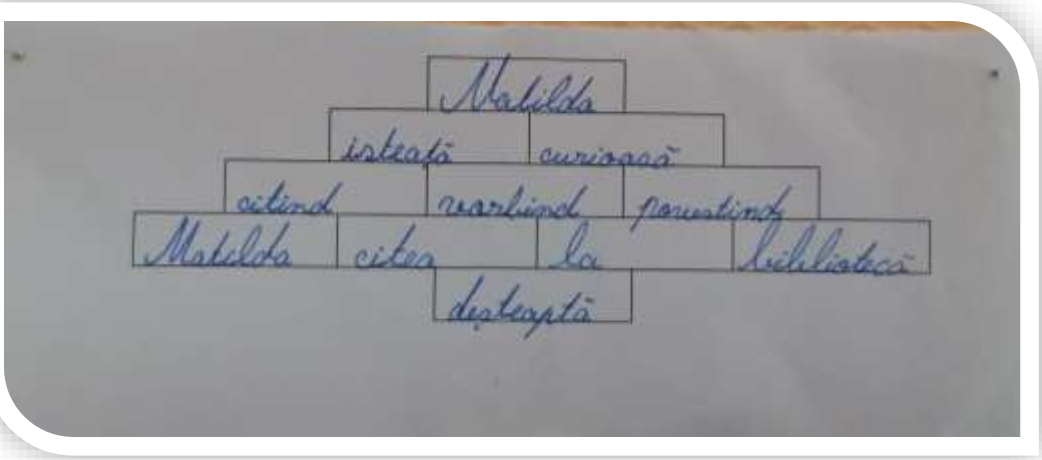

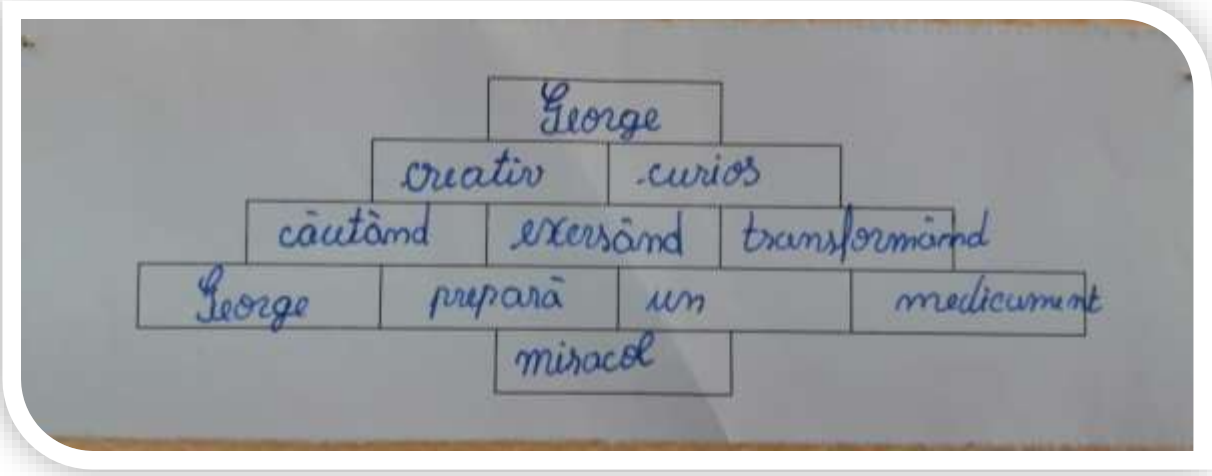
Cubul reprezintă o metodă care îi ajută pe elevi să citească conștient, să comunice, să colaboreze pentru a găsi răspunsurile corecte, complete, permițându-le în același timp, să facă o evaluare și o selecție a informațiilor.

Cvintetul pune accent pe forța creativă a elevului, contribuind și la formarea capacității de a rezuma și sintetiza informațiile, de a surprinde complexitatea unor idei, sentimente și convingeri în câteva cuvinte.

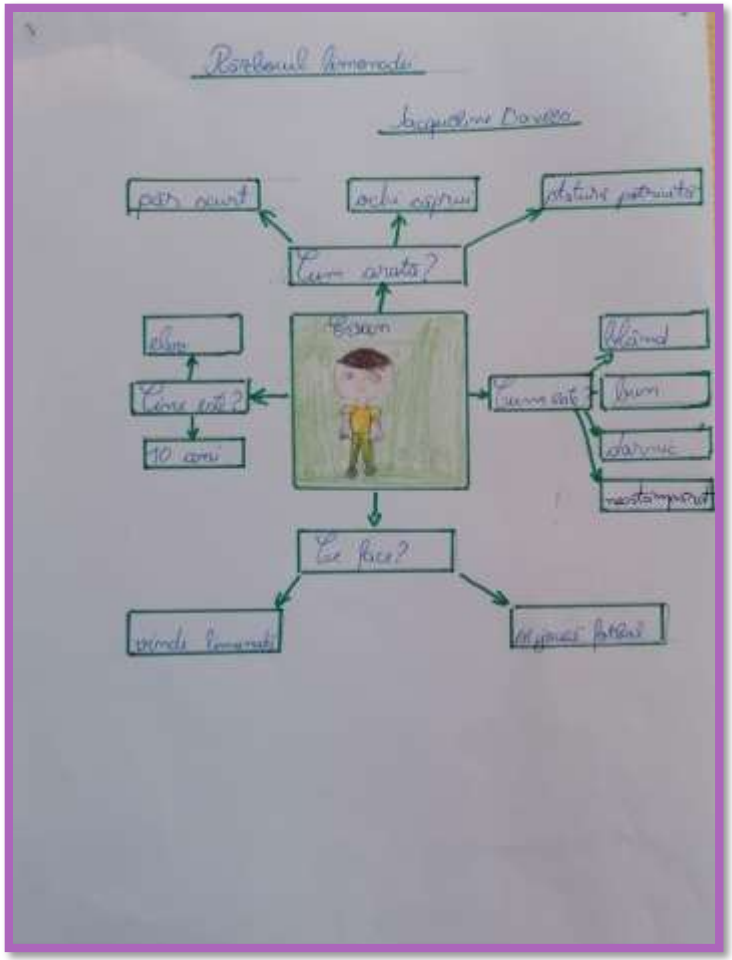

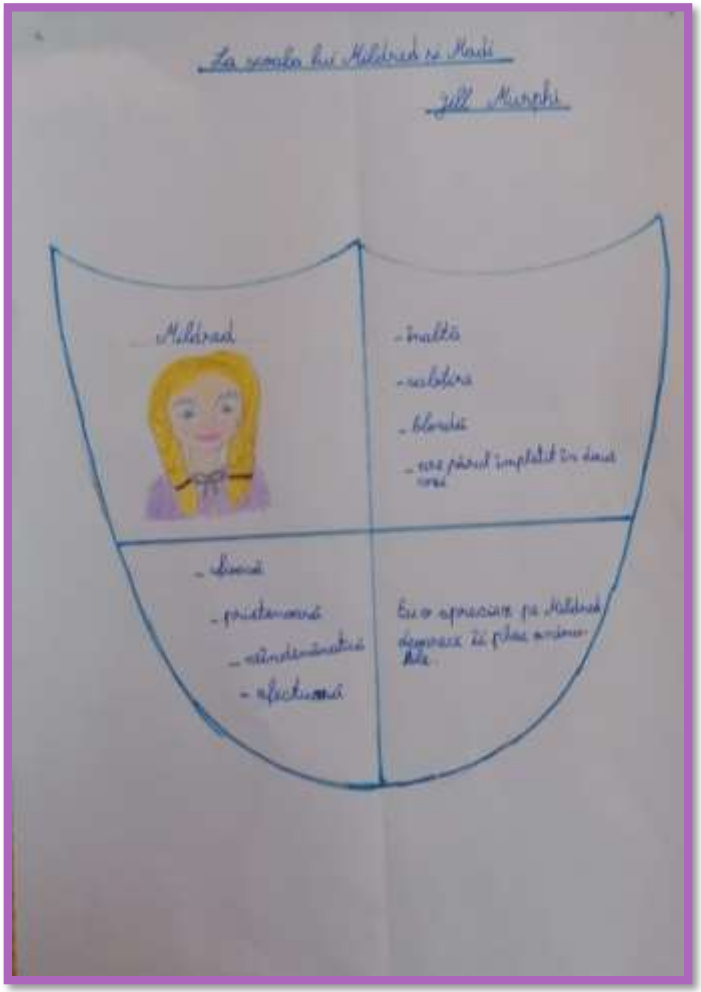
Axa timpului este o metodă de verificare a înțelegerii textului. Pe o axă, elevii vor nota ideile sau pot ordona imagini în ordinea desfășurării întâmplărilor.

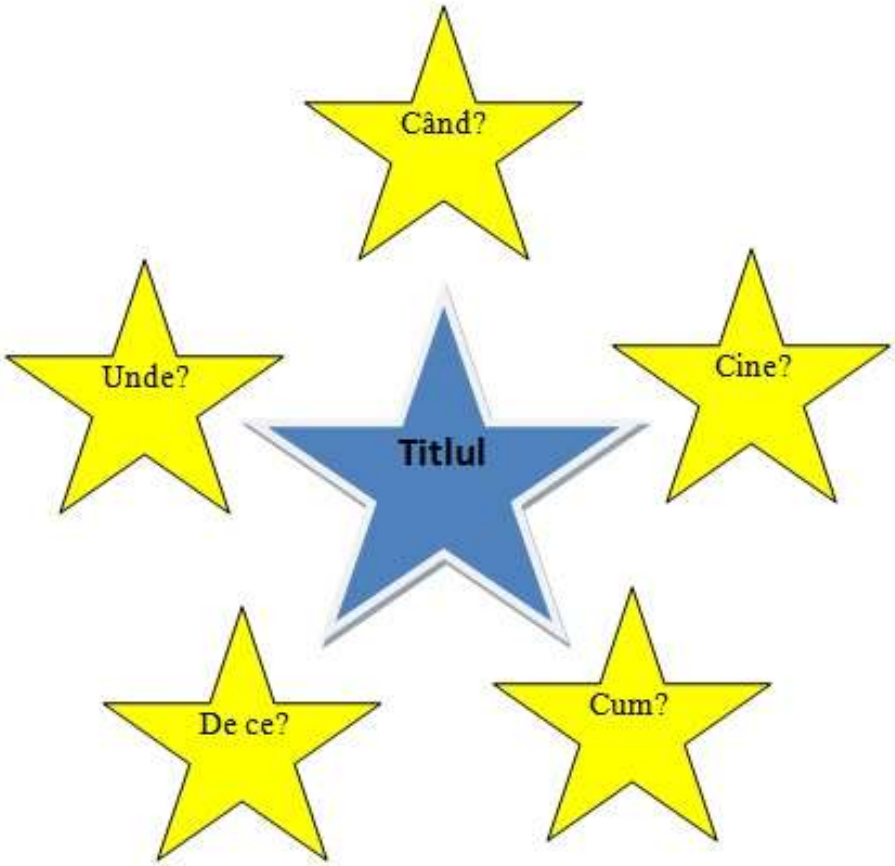

Rețeaua personajului este o metodă grafică folosită pentru caracterizarea personajelor. După citirea lecturii, elevii notează/desenează în centru personajul preferat, iar în cercuri satelit scriu cuvinte care îl descriu evidențiind atât trăsăturile fizice, cât și trăsăturile morale desprinse din faptele și comportamentele prezentate.

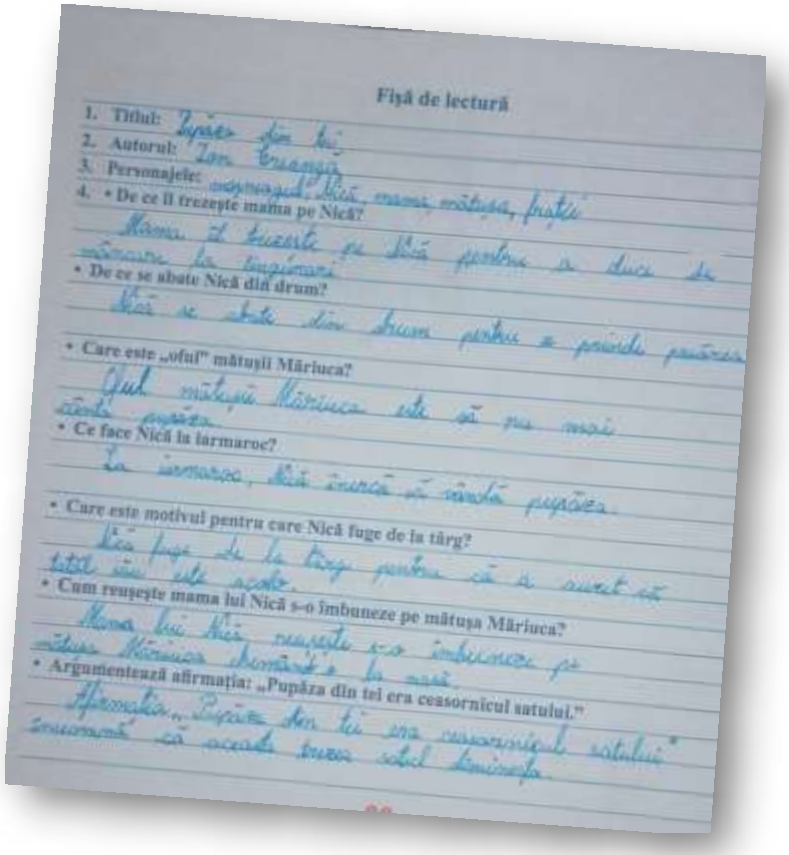

Conferința de presă este o tehnică de evaluare a unei cărți foarte îndrăgită de copii. Reporterii îi adresează întrebări unui voluntar care se oferă să vorbească despre cartea citită. Întrebările formulate inițial pot genera alte întrebări mai complexe.

- **Fișa de ieșire** este o metodă de evaluare a lecturii ce contribuie și la formarea abilității de exprimare a părerii personale.
- La finalul perioadei de timp indicate pentru lectura unei opere, elevii sunt solicitați să scrie pe foi volante răspunsurile la câteva întrebări formulate de învățător ce presupun indicarea momentelor din carte care li s-au părut mai interesante sau aspectele ce nu au fost suficient înțelese, precum și ce nu le-a plăcut. În acest mod putem identifica preferințele elevilor și le putem sugera alte cărți în raport cu preocupările lor.

- **Lectura în perechi** este o metodă folosită pentru evaluarea reciprocă. Elevii, grupați în perechi, se evaluează reciproc adresând, pe rând, întrebări legate de conținutul cărții.

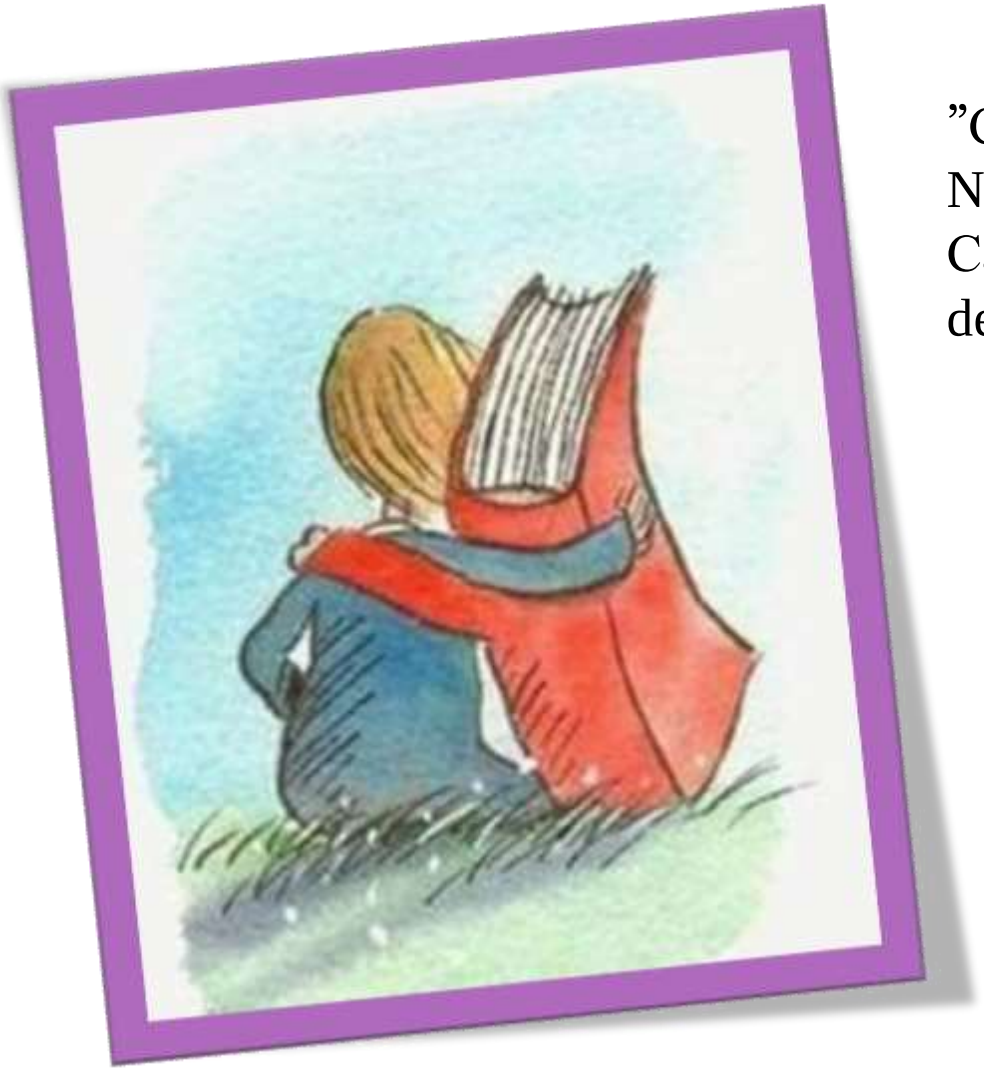

- Întreaga activitate desfășurată pentru stimularea lecturii urmărește cultivarea interesului, a gustului elevilor pentru a citi, folosirea corectă a cărții în mod independent, din proprie inițiativă.
- Abordarea lecturii în școală rămâne o provocare și este de la sine înțeles că rolul profesorului este esențial în a găsi soluții, mai mult sau mai puțin inovative, de a-i determina pe elevi să descopere că, citind, lumea devine mult mai frumoasă.

Să nu uităm sfatul marelui scriitor de literatură pentru copii, Dr. Seuss:

„Cu cât citeşti mai mult, cu atât afli mai multe lucruri. Cu cât înveţi mai mult, cu atât vei merge în mai multe locuri”

”Cărţile ne sunt prieteni statornici… Ne sunt sfetnici şi nu ne contrazic. Cărţile care ne plac sunt şi urne pline de amintiri”.

Mihail Sadoveanu

Bibliografie:
Gabriela Bărbulescu, Daniela Beșliu, ”Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar”, Editura Corint, 2009.